

چاپ بیست و هفتم

ایران بین دو انقلاب

از مشروطه تا انقلاب اسلامی

یرواند آبراهامیان

ترجمه‌ی
کاظم فیروزمند
حسن شمس‌آوری
محسن مدیرشانه‌چی

ketabtala

ایران

بین دو انقلاب

از مشروطه تا انقلاب اسلامی

یرواند آبراهامیان

ترجمه‌ی
کاظم فیروزمند
حسن شمس‌آوری
دکتر محسن مدیرشانه‌چی

IRAN
Between two Revolutions
Ervand Abrahamian

ایران بین دو انقلاب
از مشروطه تا انقلاب اسلامی

بروند آبراهامیان

ترجمه‌ی کاظم فرورزمنده، حسن شمس‌آوری، دکتر محسن مدیرشاهی
حروفچینی، نمونه‌خوانی، صفحه‌آرایی، بخش تولید نشر مرکز
طرح جلد: البرزیه حقیقی

چاپ اول: ۱۳۷۷، شماره‌ی نشر: ۳۸۶

چاپ بیست‌وهفتم: ۱۴۰۰، ۱۰۰۰ نسخه

شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۲۰۵-۳۸۹-۵

نشر مرکز: تهران، خیابان دکتر فاطمی، روبه‌روی هتل لاله، خیابان پارس‌آهنگ، شماره‌ی ۸

تلفن: ۸۸۷۷۰۲۶۲-۲ فاکس: ۸۸۹۵۵۱۶۹

www.nashremarkaz.com

Email: info@nash-e-markaz.com

 nashremarkaz

همه‌ی حقوق چاپ و نشر این ترجمه برای نشر مرکز محفوظ است.

لکثیر انتشار و بازنویسی این اثر یا قسمتی از آن به هر شیوه از جمله فوکی، کتاب الکترونیکی (e-book) یا کتاب صوتی (Audio book) و ضبط و ذخیره در سیستم‌های بازیابی و بخش بدون دریافت مجوز قبلی و کسبی از ناشر ممنوع است. این اثر تحت حمایت و قانون حمایت از حقوق مؤلفان، مصنفان و هنرمندان ایران، قرار دارد.

- مرشدانه آبراهامیان پرواند، ۱۹۴۰ - م. Abrahamian Ervand • میان نام پدیده‌ی ایران بین دو انقلاب تا مشروطه تا انقلاب اسلامی / پرواند آبراهامیان، مترجمان: کاظم فرورزمنده، حسن شمس‌آوری، محسن مدیرشاهی • مشخصات فنی: شانزده ۵۷۶ ص. مصور، جدول، • پرداخت عنوان اصلی: Between two Revolutions کتاب‌نامه، ص. ۵۳-۵۴ • موضوع ایران - تاریخ - پهلوی - ۱۳۰۹ - ۱۳۵۷، ایران - تاریخ - مشروطه، ۱۳۱۲-۱۳۲۷، ایران - تاریخ - پهلوی، ۱۳۵۷ - • نامهای افزوده فرورزمنده، کاظم، ۱۳۲۷ - مترجم: شمس‌آوری، حسن، ۱۳۳۱-۱۳۸۳، مترجم: مدیرشاهی، محسن، ۱۳۳۶ - • مترجم: رزمی، کنگره، ۱۳۷۸، ۹، قف ۲ / ۱۳۷۶، DKS، رزمی، دیوی، ۸۲-۹۵۵، شماره‌ی کتابشناسی ملی: ۷۸-۴۰۰-۲ م

نشر مرکز از کاغذ پارچه‌ای استفاده نمی‌کند.

فهرست

نه	مقدمه ناشر
پازده	اشاره مترجمان
۱	پیشگفتار
۴	مقدمه

بخش یک: زمینه تاریخی

۱۰	۱ قرن سیزدهم
۱۰	ساختار اجتماعی
۱۷	سازمانهای گروهی
۲۳	برخوردهای گروهی
۳۰	برخوردهای گروهی و آگاهی طبقاتی
۳۳	سلسله فاجار
۴۶	۲ انقلاب مشروطه
۴۶	تأثیر غرب
۵۳	طبقه متوسط سنتی
۵۶	روشنفکران
۶۴	از اعتراض تا انقلاب (۱۱۸۰-۱۲۸۵)
۷۴	انقلاب (خرداد ۱۲۸۴ - مرداد ۱۲۸۵)
۷۸	مبارزه برای مشروطیت (مرداد ۱۲۸۵ - خرداد ۱۲۸۷)
۸۴	جنگ داخلی (خرداد ۱۲۸۷ - تیر ۱۲۸۸)
۹۲	۳ رضاشاه
۹۲	دوره تجزیه (۱۲۸۸-۱۲۹۹)

۱۰۷	ظهور رضاشاه (۱۲۹۹-۱۳۰۴)
۱۲۴	سلطنت رضاشاه (۱۳۰۵-۱۳۲۰)
۱۳۶	دولت رضاشاه و جامعه ایران

بخش دو: سیاستِ برخوردهای اجتماعی

۱۵۲	۴ نظام سیاسی مستقر: از سلطنت نظامی تا سلطنت در حال تنازع
۱۵۲	سراغازهای نو
۱۵۸	مجلس سیزدهم (آبان ۱۳۲۰ - آبان ۱۳۲۲)
۱۶۷	انتخابات مجلس چهاردهم (آبان ۱۳۲۲ - بهمن ۱۳۲۲)
۱۷۹	گشایش مجلس چهاردهم (بهمن - اسفند ۱۳۲۲)
۱۸۳	مجلس چهاردهم (فروردین ۱۳۲۲ - فروردین ۱۳۲۵)
۲۰۳	۵ نظام سیاسی مستقر: از سلطنت در حال تنازع تا سلطنت نظامی
۲۰۳	نخست‌وزیری قوام (بهمن ۱۳۲۴ - آذر ۱۳۲۶)
۲۱۷	انتخابات مجلس پانزدهم (آذر ۱۳۲۵ - خرداد ۱۳۲۶)
۲۱۸	مجلس پانزدهم (خرداد ۱۳۲۶ - خرداد ۱۳۲۸)
۲۲۶	انتخابات مجلس شانزدهم (تیر ۱۳۲۸ - بهمن ۱۳۲۸)
۲۳۵	مجلس شانزدهم (بهمن ۱۳۲۸ - اردیبهشت ۱۳۳۰)
۲۴۰	نخست‌وزیری مصدق (اردیبهشت ۱۳۳۰ - مرداد ۱۳۳۲)
۲۵۳	۶ حزب توده
۲۵۳	تشکیل (مهر ۱۳۲۰ - آبان ۱۳۲۱)
۲۶۱	گسترش در شمال (آبان ۱۳۲۱ - مرداد ۱۳۲۲)
۲۷۰	گسترش در جنوب (مرداد ۱۳۲۲ - مهر ۱۳۲۵)
۲۷۵	سرکوب (مهر ۱۳۲۵ - بهمن ۱۳۲۸)
۲۸۷	احیا (بهمن ۱۳۲۸ - مرداد ۱۳۳۲)
۲۹۵	۷ پایگاه‌های طبقاتی حزب توده
۲۹۵	برش طبقاتی
۲۹۷	طبقه متوسط حقوق‌بگیر

هفت

۳۱۵	طبقه کارگر شهری
۳۲۷	طبقه متوسط مالک
۳۴۱	توده‌های روستایی
۳۴۹	۸ پایگاه‌های قومی حزب توده
۳۴۹	برش قومی
۳۵۱	مسیحیان
۳۵۴	آذربایجان

بخش سه: ایران معاصر

۳۸۲	۹ سیاست توسعه ناموزون
۳۸۲	تثبیت قدرت (۱۳۳۲-۱۳۴۲)
۳۸۹	توسعه اجتماعی - اقتصادی (۱۳۴۲-۱۳۵۶)
۳۹۸	توسعه نیافتگی سیاسی (۱۳۴۲-۱۳۵۶)
۴۰۹	ایران در لبه انقلاب
۴۱۳	۱۰ مخالفان
۴۱۳	احزاب سیاسی (۱۳۳۲-۱۳۵۶)
۴۳۶	روحانیت مخالف (۱۳۴۲-۱۳۵۷)
۴۴۲	سازمان‌های چریکی (۱۳۴۹-۱۳۵۶)
۴۵۸	۱۱ انقلاب اسلامی
۴۵۸	تظاهرات طبقه متوسط (اردیبهشت ۱۳۵۶ - خرداد ۱۳۵۷)
۴۷۱	اعتراض طبقه متوسط و کارگر (خرداد ۱۳۵۷ - آذر ۱۳۵۷)
۴۸۵	سقوط شاه (دی - بهمن ۱۳۵۷)
۴۸۹	فرجام
۴۹۸	یادداشتها
۵۴۷	کتابنامه
۵۵۵	نمایه

مقدمه ناشر

برای تفسیر و تحلیل رویدادهای تاریخی و ارزیابی نقش نیروها و شخصیت‌های گوناگون سازنده‌ی تاریخ، بهتر است مورخ و جامعه‌شناس تا اندازه‌ای از آن رویدادها دور شوند و فاصله بگیرند تا از جهت‌گیریها و علایق شخصی هر چه بیشتر آزاد شده و صرفاً بر مبنای واقعیتها و مبنای نظری مشخص قضاوت کند. اما برای ثبت و ضبط رویدادها و واقعیتها، هرچه این فاصله‌ی زمانی نزدیک‌تر باشد بهتر است، تا مشاهده‌ها و خاطره‌ها پیش از آن‌که غبار فراموشی بر آنها بنشینند و جزئیات را محو و دقت را کم کند، بر صفحه‌ی کاغذ بیابند، ثبت و ضبط شوند و به حافظه‌ی تاریخ سپرده شوند. ما برای تفسیر و تحلیل رویدادهای دوران پرتلاطم نزدیک به خود هنوز فرصت داریم اما در ثبت آنها زود نجنبیده‌ایم و اهمیت کتاب حاضر بیشتر در همین است که با تلاشی پژوهشگرانه و سامانمند و دقیق، و روشی علمی و آکادمیک، بسیاری از واقعیتها و اطلاعات و وقایع دورانی حساس را از منابع و اسناد و مراجع گوناگونی که یافتن و دسترسی به بسیاری از آنها چندان آسان نیست گردآوری و تدوین و جمع‌بندی کرده و در اختیار معاصران و آیندگان نهاده است. در این زمینه پیش از این نیز کارهایی انجام شده است که میان آنها آثار ارزشمند کم نیست اما از آنجا که حتماً در زمینه‌ی گردآوری اطلاعات و واقعیتها هم‌گرایشهای سیاسی نویسنده و پژوهشگر خالی از تاثیر نیست و گذشته از این، حتماً منابع و اسنادی هم که او از آنها بهره میجوید از گرایشها و جانبداریهای خاص عاری و بری نیستند، پس تنها راه نزدیکتر شدن به حقایق، تعدد و کثرت اینگونه آثار است که هر یک از دیدگاهی و نقطه‌نظری متفاوت و معین به صحنه‌ی تاریخی بنگرند. در این میان آنچه به اثر حاضر امتیاز و ویژگی میبخشد بهره‌جویی آن از منابعی است که پیش از این به اندازه کافی بدانها توجه و از آنها بهره‌برداری نشده بود و میتوانند بر بسیاری از گوشه‌های تاریک تاریخ معاصر روشنی بیشتری بیفکنند. گذشته از آن، مؤلف با دید یک مورخ جامعه‌شناس به تاریخ نگاه کرده و در نقل رویدادها، اطلاعاتی را گردآورده که از دید جامعه‌شناختی ارزش تحلیلی و تفسیری داشته باشند و به شناخت و درک جامعه‌شناسی سیاسی ایران در این دوران کمک کنند. بی‌تردید نمیتوان انتظار داشت این اثر

همه‌ی نادانسته‌ها یا ابهامها یا اختلاف نظرها در این زمینه را بزداید و چه بسا در برخی موارد بتوان در آن کمبود یا سهوی یافت چراکه هنوز منابع و مدارک و اسناد فراوان دیگری نیز درباره‌ی این دوره از تاریخ ایران هست که باید بررسی و کاوش شوند. به ویژه باید توجه داشت که چون کتاب حاضر در آغاز به قصد تالیف اثری درباره‌ی پایگاههای اجتماعی حزب توده طرح شده و سپس دامنه‌ی بررسی آن توسعه یافته، ممکن است تأکیدی نامتناسب نصیب آن حزب شده و به گوشه‌های دیگر به اندازه‌ای که سزاوارند توجه نشده باشد. اما اینها هیچیک از اهمیت و منزلت کتاب به عنوان پژوهشی عالمانه و دقیق در زمینه‌ی تاریخ سیاسی ایران نمیکاهد.

این کتاب پژوهشی جامع در تاریخ معاصر ایران است که از حیث جامعیت، روش آکادمیک تحقیق و وسعت اطلاعات و منابع در میان آثار مشابه خود کم نظیر است. در این پژوهش ضمن گزارش مستند رویدادها و تحولات سیاسی دوره‌ی بین زوال قاجار به و افراطی‌های ملی‌انگیز اجتماعی سیاست در ایران بررسی و تحلیل شده‌اند. عوامل اجتماعی و اقتصادی در تحولات و حرکات سیاسی و روش‌های فوجی و طبقاتی جنبش‌ها و گرایش‌های مختلفه سیاسی ایران نشان داده شده است.

کتاب به سه بخش اصلی تقسیم شده است. در بخش نخست با بررسی اوضاع ایران در آغاز عصر قاجار و شرح وقایع و تحولات دوران انقلاب مشروطه و حکومت رضاشاه، زمینه‌های نادر بخشی برای حرکت ایران نو فراهم می‌شود. در بخش دوم زمینه‌ی اجتماعی مأموران سیاسی بین سقوط استبداد رضاشاه و ظهور استبداد محمد شاه بررسی و تحلیل می‌شود. بخش سوم بررسی ایران معاصر است و به تدریج در جامعه‌های اجتماعی و اقتصادی معاصرها یهودی، نژادپرستان‌های اجتماعی ناسی از آن بهره‌ها و سرانجام بروز انقلاب اسلامی می‌پردازد.

آنچه به ایران بین دو انقلاب استیلا و وزگی می‌بخشد بهرچیزی آن از منابع گسترده و وسیعی است که بسیاری از آن‌ها پیش از این بررسی نشده بود و نیز گره‌افزای و ارگه‌ی اطلاعاتی که از دید جامعه‌شناسی ارزش تحلیلی بسیار دارند.

از کتاب‌های مشهور

- ایران: تجدیدن معاصر انقلاب اسلامی همدی
- ایران عصر صفوی: بارش‌های آسمانی
- تشیخ کوش: جهان‌های فرد: رمان‌های آجاس معاصر
- سازمان‌های سیاسی ایران: از استبداد قاجاریه
- پارلمان: یادداشت‌های از استبداد قاجاریه
- براهین اسلامی: یادداشت‌های از استبداد قاجاریه
- پدایش امپراتوری ایران: یادداشت‌های از استبداد قاجاریه
- ایران در نخستین سده‌های اسلامی: سید مرتضای استبداد قاجاریه
- سنگ و ماسخ از ایران امپراتوری قاجار: یادداشت‌های از استبداد قاجاریه
- زندگی با امام: بخش هفدهم: قاجار، رضاشاه، انقلاب اسلامی - حسن فلاح

